

[Time: 2.5 Hrs]

[Marks:75]

- N.B:**
1. All questions are compulsory.
  2. Figures to the right indicate full marks.
  3. Use of map stencil is allowed.
  4. Draw sketches, diagrams and maps wherever necessary.
  5. Students answering in the regional language should refer in case of doubt to the main text of the paper in English.

- Q.1 Explain the importance of solar energy and ocean water. 15
OR
Explain the Nitrogen cycle and elaborate steps involved in the nitrogen cycle
- Q.2 Explain the natural causes and effects responsible for environmental degradation. 15
OR
Explain the man-made causes and effects responsible for environmental degradation.
- Q.3 Why is there a need for ecological balance, stability and ecological sustainability? 15
OR
Explain the broad principles of environmental conservation
- Q.4 Explain the types of literature review. 15
OR
Define research methodology and explain types of research methodology
- Q.5 Write short notes (any three) 15
A. Global environmental problems
B. Concept of Research
C. Life on land and water
D. Environmental institutions in India

*****

[वेळ: २.५ तास]

[गुण:७५]

सूचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३. नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

४. आवश्यकतेनुसार रेखाचित्रे, आकृत्या आणि नकाशे काढा.

५. प्रादेशिक भाषेत उत्तरे देणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी शंका असल्यास प्रश्नपत्रिकाचा मुख्य मजकूर इंग्रजीमध्ये पहावा.

- प्र.१ सौर ऊर्जा आणि समुद्राच्या पाण्याचे महत्त्व स्पष्ट करा. १५
- किंवा
- नायट्रोजन चक्र समजावून सांगा आणि नायट्रोजन चक्रातील टप्पे स्पष्ट करा.
- प्र.२ पर्यावरणीय हानीसाठी नैसर्गिक कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा १५
- किंवा
- पर्यावरणीय हानीसाठी मानव निर्मित कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा.
- प्र.३ पर्यावरणीय संतुलन, स्थिरता आणि पर्यावरणीय टिकावाची गरज का आहे? १५
- किंवा
- पर्यावरण संरक्षणाचे व्यापक तत्त्व स्पष्ट करा.
- प्र.४ साहित्य परिक्षणाचे प्रकार स्पष्ट करा. १५
- किंवा
- संशोधन पद्धतीची व्याख्या करा आणि संशोधन पद्धतीचे प्रकार स्पष्ट करा.
- प्र. ५ टीपा लिहा (कोणतीही तीन) १५
१. जागतिक पर्यावरणीय समस्या
२. संशोधन संकल्पना
३. जमिनीवरील आणि पाण्यातील जीवन
४. भारतातील पर्यावरणीय संस्था

*****